

Türk vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine dilekçeyle başvurmaları ve dilekçelerin incelenmesi ile karara bağlanmasının düzenlenmesine dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 5.1.1963 - Sayı : 11300)

No.
140

Kabul tarihi
26.12.1962

Dilekçe Karma Komisyonu

MADDE 1. — Türk vatandaşlarının Millet Meclisi Başkanlığına tek başlarına veya toplu halde gönderdikleri dilekçeler, Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonunda incelenir.

Bu Karma Komisyon, her toplantı yılı başında, Cumhuriyet Senatosunca kendi üyeleri arasından seçilecek yedi üye ile Millet Meclisince milletvekilleri arasından seçilecek onsekiz üyeden kuruludur.

Karma Komisyona her Meclisteki siyasi parti gruplarından ve siyasi parti grubu mensubu olmayanlardan seçilecek olanların tesbitinde, bunların o Meclisteki sayılarının yüzde onarı esastır. Bu esasa göre, her Mecliste hangi siyasi parti gruplarından ve siyasi parti grubu üyesi olmayanlardan ne kadar aday gösterileceği, önceden, o Meclisin İçtüzüğüne göre yetkili organ tarafından aynı İçtüzükte gösterilen komisyonların seçimine dair kuralların uygulanması suretiyle yapılır.

Bu Karma Komisyon üyeliği, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun diğer karma komisyon ve komisyonları üyeliğiyle bağdaşamaz; geçici nitelikteki komisyonları üyeliğiyle bağdaşabilir.

Dilekçelerin kaydedilmesi

MADDE 2. — Anayasanın 62 nci maddesi uyarınca, vatandaşların, gerek şahıslarına, gerek kamuya aidolarak, kanunlara ve tüzüklere aykırı gördükleri hususlar ile bir hakkın hak sahibine tanınmaması veya ihmale uğraması hakkında gönderilen dilekçeler ve dilekçe mahiyetindeki telegraflar, Dilekçe Karma Komisyonu Müdürlüğüne, üzerlerine bir sayı konup özel bir deftere kaydedilir ve dilekçe sahibi veya sahiplerine bir alındı varakası gönderilir.

Dilekçenin kabul şartları

MADDE 3. — Dilekçelerde, sahibi veya sahip'lerinin imzası bulunmak, iş ve unvanı gösterilmek ve sahiplerinden en az birinin ikametgâhı belirtilmek gerekir.

Dilekçelerin bir Cumhuriyet Senatosu üyesi veya milletvekili eliyle verilmesi de mümkündür. Bu takdirde, o üye, dilekçenin kendi vasıtasıyla verildiğini dilekçeye kaydedederk bu kaydın altını imzalar.

Başkanlık Divanı

MADDE 4. — Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlık Divanı, bir başkan, bir başkanvekili, iki sözcü ile iki kâtipten kurulur. Başkan ve başkanvekili, Karma Komisyona aynı Meclis tarafından seçilmiş olan üyeler arasından seçilemezler. İki sözcüden biri ile iki kâtipten biri, Karma Komisyona Cumhuriyet Senatosu tarafından seçilmiş olan üyeler arasından seçilirler. Başkanlık Divanı seçimi, Karma Komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla yapılır.

Dilekçelerin Başkanlık Divanınca incelenmesi

MADDE 5. — Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlık Divanı, Karma Komisyona gelen dilekçeleri, icabında ilgili bakanlığın da görüşünü almak veya bir temsilcisini çağırarak suretiyle inceliyerek :

I - Dilekçe,

a) Adli, idari veya askerî kaza mercilerinden birinin veya Uyuşmazlık Mahkemesinin veya hut Anayasa Mahkemesinin kararına konu olan; veya

b) Yukardaki (a) fıkrasında bahis konusu kaza mercilerinden birinde incelenmekte olan; veya

c) Halli, yukardaki (a) fıkrasında zikredilen kaza mercilerinden birinin kararına bağlı bulunan hususlardan şikâyete dairse; veya

d) Kanun teklif veya tasarısına konu olmayı gerektiriyorsa, dilekçenin görüşülemeyeceğini;

II - Dilekçe, son kararı almaya yetkili - Yüksek Hâkimler Kurulu dâhil olmak üzere - bir idari merci tarafından henüz kesin bir karara bağlanmamış bir hususa aitse, dilekçe sahibi veya sahiplerine, Karma Komisyonca yapılabilecek bir işlem olmadığı ve yetkili idari mercie başvurması lüzumunun bildirilmesi gerektiğini karara bağlar.

III - Karma Komisyon Başkanlık Divanı, bu maddede bahis konusu kararlarını, dilekçenin sahip ve sahiplerini, iş ve unvanlarıyla ikametgâhlarını, tarihini, kayıt tarihi ve sayısını ve konusunu gösteren bir cetvele geçirerek her hafta başında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden birinin, bu cetvelde gösterilen Başkanlık Divanı kararına cetvelin dağıtım tarihinden itibaren on gün içinde yazıyla itiraz etmemesi takdirinde, Başkanlık Divanı kararı kesinleşir ve dilekçe sahip veya sahiplerine yazıyla bildirilir.

Dilekçelerin Karma Komisyonca incelenmesi

MADDE 6. — Karma Komisyon Başkanlık Divanının 5 nci maddenin I ve II nci bendleri dışında gördüğü dilekçeler ile aynı maddenin zikri geçen bendleri gereğince karara bağladığı dilekçelerden süresi içinde itiraza uğryanlar, Karma Komisyon Genel Kuruluna sevk edilir.

Karma Komisyon Genel Kurulu, kendisine sevk edilen dilekçeleri, ilk önce, karar konusu olup olamayacakları noktasından 5 nci maddenin I ve II nci bendleri gereğince inceliyerek bu hususu karara bağlar.

Karma Komisyon Genel Kurulu, karar konusu olabileceğini kararlaştırdığı dilekçeleri, lüzum gördüğü takdirde, ilgili bakanlıktan gereken bilgiyi aldıktan sonra, esas bakımından inceliyerek karara bağlar. Bu kararın birer sureti ilgili bakanlığa veya bakanlıklara, birer sureti de dilekçe sahip veya sahiplerine ve dilekçe bir Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi eliyle verilmişse, o üyeye gönderilir.

T. B. M. M. üyelerine dilekçeler hakkında dağıtılan cetvel

MADDE 7. — Karma Komisyon Başkanlık Divanı, her hafta, Karma Komisyon Genel Kurulunca alınan kararları, 5 nci maddenin III nci bendinde bahis konusu cetveldeki bilgilerin yer aldığı bir cetvel halinde bütün Cumhuriyet Senatosu üleriyle milletvekillerine ve bakanlara dağıtır. Bu cetvelde, Karma Komisyon Genel Kurulunun kararının ve gerekirse, gerekçesinin tam metni yayınlanır.

Bakanlıkların temsili

MADDE 8. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunda, Karma Komisyonca lüzum görülürse, görüşülen dilekçe ile ilgili bakanlık veya bakanlıklar temsilcileri hazır bulunur.

Karma Komisyon Genel Kurulu kararlarına itiraz

MADDE 9. — Türkiye Büyük Millet Meclisinin her üyesi, 6 ncı maddede bahis konusu cetvelin dağıtılması gününden itibaren otuz gün içinde, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun kararına, gerekçe göstererek yazıyla itiraz edebilir. Bu itirazlar, Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlığına verilir. Bu süre içinde itirazda bulunulmamışsa, dilekçe hakkındaki karar kesinleşir.

Karma Komisyon Genel Kurulu, o dilekçe için, itiraz tarihinden itibaren otuz gün içinde bir rapor düzenliyerek Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunar.

Cumhuriyet Senatosunun alacağı karar, yeniden Karma Komisyon Genel Kurulunda görüşülür ve Karma Komisyon, bu konudaki raporunu, Cumhuriyet Senatosunun kararı tarihinden itibaren yedi gün içinde, Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Millet Meclisinin kararı kesindir.

Karma Komisyon, raporunu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarında kendisi savunur. Raporun savunulmasında uygulanan kurallar, ilgili Meclisin İçtüzüğüne koyduğu kurallardır. Rapor, Meclisler Genel Kurullarında sadece bir defa görüşülür. Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarında bu konuda karar verilmeden önce, ilgili bakan veya bakanlar veyahut gönderecekleri yüksek dereceli memurlar dinlenir. Bu raporlar, itiraz sahibinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatı kalkmış veya Millet Meclisi dönemi sona ermiş olsa bile, Yasama Meclislerinde görüşülür; ancak, Millet Meclisi döneminin sona ermiş bulunması takdirinde, Karma Komisyonun yeni bir rapor hazırlaması gereklidir.

Bu madde hükümleri gereğince kesinleşen kararlar, 6 ncı maddenin 3 ncü fıkrası uyarınca, ilgililere ve ilgili bakanlık veya bakanlıklara bildirilir.

Sürelerin işlememesi hali

MADDE 10. — Yasama Meclislerinin tatili veya ara vermesi sırasında, 5 ve 9 ncü maddelerde bahis konusu süreler işlemez; ancak, tatil veya ara verme sırasında Dilekçe Karma Komisyonu çalışmıyorsa, 5 ncı maddedeki süre işlemeye devam eder.

Kaza mercilerinde incelenen ve bu mercilerde karar konusu olan dilekçeler

MADDE 11. — Dilekçe Karma Komisyonuna gelmesinden sonra hakkında inceleme ve görüşmelerin devam ettiği bir dilekçenin konusu, bu devre sırasında adli, idari veya askerî kaza mercilerine, Uyuşmazlık Mahkemesine veya Anayasa Mahkemesine aksetmişse, bu dilekçe hakkındaki işlemler derhal durdurulur ve durum 6 ncı maddenin 3 ncü fıkrası uyarınca ilgililere ve ilgili bakanlık veya bakanlıklara bildirilir.

Konuları, adli, idari veya askerî mahkemelerce, Uyuşmazlık Mahkemesince veya Anayasa Mahkemesince karara bağlanan dilekçeler hakkındaki işlemler derhal durdurulur ve durum 1 ncı fıkrada gösterilen şekilde ilgililere bildirilir.

Dilekçeler hakkındaki kesin kararların sonucu

MADDE 12. — Bakanlar, 9 ncu madde gereğince kesinleşen kararlar hakkında yaptıkları işlemi, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kendilerine yapılan bildiri tarihinden itibaren altmış gün içinde, Karma Komisyon Başkanlığına yazıyla bildirirler. Bu bildirimler, 7 nci maddede bahis konusu cetvelde ayrı bir kısımda yayınlanmakla beraber, Karma Komisyon Genel Kurulu, bunlardan gerekli gördüklerinin Yasama Meclislerinde görüşülmesini isteyebilir. Bu takdirde, Karma Komisyon, kendi görüşünü belirten bir rapor hazırlayarak Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunar. Karma Komisyonun bu istekte bulunması takdirinde, 9 ncu maddenin 3, 4 ve 5 nci fıkraları hükümleri uygulanır.

İlgili bakanlık 1 nci fıkra uyarınca yapması gereken bildiri yapılmadığı takdirde de, aynı fıkra hükümleri uygulanır.

Özel af dilekçeleri

MADDE 13. — Kesinleşmiş cezaların hafifletilmesi veya kaldırılması hakkındaki dilekçeler, ancak hükümlülerin kendileri, dördüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve sıhrî hısımları, kanuni mümessilleri veya vekilleri tarafından verilebilir. Vekilin avukat olması şart değildir.

Bir özel af dilekçesinin Karma Komisyonca dikkate alınacak değerde görülmesi takdirinde, Karma Komisyon, bir özel af kanunu tasarısı hazırlayarak Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Bu tasarı Anayasanın 92 nci maddesi gereğince muamele görür.

Millet Meclisi Başkanının yetkileri

MADDE 14. — Millet Meclisi Başkanı ve Başkanlık Divanı, Millet Meclisi İçtüzüğü gereğince komisyonlarla ilgili olarak haiz olduğu yetkileri, Dilekçe Karma Komisyonu için de haizdir.

İlga edilen komisyonlar ve geçici İçtüzük maddeleri

MADDE 15. — Anayasanın 3 ncu geçici maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinde uygulanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1 Kasım 1956 tarihli Dahilî Nizamnamesi uyarınca her iki Mecliste kurulmuş olan Dilekçe komisyonları kaldırılmıştır.

Zikri geçen İçtüzüğün 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

İlk Karma Komisyonun seçimi

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren onbeş gün içinde birinci maddede derpiş edilen Karma Komisyonun seçimi her iki Yasama Meclisinde tamamlanır.

Bu kanunun yayımı Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatil zamanına rastlarsa, seçim, tatilin sona ermesinden itibaren aynı süre içinde yapılır.

Bu kanunun yürürlüğe girmesi

MADDE 16. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Bu kanunun yürütülmesi

MADDE 17. — Bu kanun Türkiye Büyük Millet Meclisince yürütülür.

4 Ocak 1963

	Millet Meclisi,		Cumhuriyet Senatosu	
Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası	: 28.12.1962	2/253		2/24
Bu kanunun yayımının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası	: 4. 1.1963	4/2		

Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların Cilt, Birleşim ve Sayfa numaraları :

Millet Meclisi Tutanak Dergisi			C. Senatosu Tutanak Dergisi			Millet Meclisi Tutanak Dergisi		
Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa
5	92	395	4	73	317	7	120	38
	100	533		82	542:547,547:549,	8	131	83
6	104	15:16,16:32,32:33			550,560:562,563,		134	219:222
	105	82:96			563:565	10	22	477:479,480
				83	572:582,587,589,			
					590,592:594,595:			
					597,598:600,601:			
					603,604:606,607:			
					609,610:612			
			5	85	61,62,288:290			

Millet Meclisi 213, 213 e ek ve 213 e 2 nci ek S. Sayılı basmayazılar Millet Meclisi 104, 134 ve 22 nci Birleşim Tutanak dergilerine, Cumhuriyet Senatosu 86 S. Sayılı basmayazı Cumhuriyet Senatosu 82 nci Birleşim Tutanak Dergisine bağlıdır.

Bu kanunu görüşen komisyonlar : Millet Meclisi Anayasa Komisyonu ile Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu ve T. B. M. Meclisi Karma Komisyonu